

Такива недоразумѣния ся срѣщатъ на всѣка крачка, даже и при сношенїята на частни лица, които можѣтъ да ся виждатъ единъ други отъ близо, въ всѣко време и при най разнообразни обстоятелства. Въ отношение къмъ лице, малко достъпно и облѣчено въ ослѣпителния блѣсъкъ на официалността, таково недоразумѣние става съвършено неизбежно. Характерътъ на Лудвигъ XVI е съвършено извѣстенъ на историкътъ; той нѣма да види въ този характеръ нито дълбоко коварство, нито затаени стремления къмъ деспотизмъ; историкътъ ще знае да исправи онѣзи сложна мръжа отъ на разнообразни влияния, която тѣгнала надъ всичкитъ намѣрения и постѣпки на този чловѣкъ, историкътъ ще оцѣни честността на побужденията му и слабостта на волята му; и тѣй историческата личностъ Лудвигъ XVI ще получи въ историята настоящитъ си размѣри и дѣйствителния си колоритъ. Но онова, което било възможно за историкътъ, било съвършено невъзможно за подданицитъ и съвременниците на Лудвигъ XVI, ако би даже тѣзи подданици и съвременници имали твърдо намѣрение и искрено желание да турнатъ на страна всѣко лично увлѣчение и всѣко политическо пристрастие. Подданицитъ и съвременниците на Лудвигъ XVI виждали само външната и официалната страна на дѣятелността му, тѣ нѣмали възможностъ да разискватъ онѣзи съставни елементи, изъ които ся съставлявало рѣшението на кралътъ, тѣ нѣмали възможностъ да ся пускатъ въ психологически анализъ, защото, първо, за този анализъ нѣмало